

SLOVNÍK

cizích slov

TZ-one

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV

TZ-one
2013

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV

TZ-one
2013

Informace pro uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v žádné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Používání elektronické verze knihy je určeno jen osobě, která ji legálně nabyla, a to v rozsahu stanoveném autorským zákonem.

Jakékoliv neoprávněné užití jako např. kopírování, úpravy, konverze do jiných formátů, prodej, pronájem, půjčování, darování, umístování na servery, sdílení atp. je zakázáno!

první vydání 2013

© Mgr. Tomáš Zahradníček - TZ-one (PDF verze)

ISBN 978-80-87873-04-5

Uvodem

Tento SLOVNÍK CIZÍCH SLOV obsahuje přibližně 30 000 hesel. Zahrnutý jsou pojmy a výrazy z angličtiny, latiny a dalších jazyků. Obsahem je terminologie z oblasti přírodních věd, techniky a společenských věd, a také obecně užívané zkratky, výrazy umělecké a sportovní. Přepis výslovnosti je uveden zejména u výrazů, kde se psaná forma hesla liší s vyslovovanou. Svým obsahem, rozsahem a formou zpracování je určen pro nejširší veřejnost, zejména pak pro školní praxi.

Autoři

Aa

á po, za (po x kusech, za y korun)

a-, an- 1 předpona záporu, ne- 2 neexistence něčeho

abaka *text.* manilské konopí, vlákno dužnatých kmenů banánovníků

abak, abakus 1 starověká početní tabulka, počitadlo 2 *arch.* deska na hlavici sloupu 3 *círk.* stolek u oltáře na přípravu bohoslužebných předmětů

abakteriální nebakteriální, bez účasti/ vlivu baktérií

abandon *práv.* vzdání se nároků/ vlastnického práva nebo (pojistné) náhrady

abartróza kloub pravý

abaton část chrámového okrsku nepřístupná nezasvěceným

abatyše *círk.* představená ženského kláštera některých řádů

abaxiální odvrácený od osy, mimoosový

abázie, abasie neschopnost chůze

abbé [abé] *círk.* katolický duchovní bez církevního (kněžského) úřadu

abdérita zaostalý, omezený člověk

abdičace 1 vzdání se úřadu, trůnu 2 odstoupení z funkce

abdomen *biol.* 1 břicho, podbříšek 2 zadeček členovců

abdominace ohavnost, ohyzdnost

abdominalgie bolest v břišní kra-

jině

abdominální břišní

abdominocentéza nabodnutí, otevření břišní dutiny

abdominohysterektomie chirurgické odstranění dělohy břišní cestou

abdominopatie blíže nespecifikované onemocnění břicha

abdominoskopie vyšetření břišních orgánů pomocí zvláštního přístroje - endoskopu

abdominoskrotální týkající se břicha a šourku

abdominovaginální týkající se břicha a pochvy

abdominavezikální týkající se břicha a močového měchýře

abdukce odtažení, odchýlení, upažení

abduktor (sval) odtahovač

aberace odchylka, úchylnka od normálního stavu

abgébovat se 1 s někým si zadávat, špinít se 2 ztrácat čas zbytečným jednáním

ab initio [ab iníció] od začátku

abiogeneze, abiogenese 1 samoplození, teorie vzniku živého z neživého 2 vznik života z anorganické hmoty

abionóza, abionosa vada rostlin způsobená ekologickými faktory fyzikálně-chemické povahy

abiotický 1 neživý 2 neschopný života 3 týkající se anorganické složky a činitelů přírody, prostředí

abiotrofie neschopnost k životu, vrozená méněcennost, předčasná ztráta životnosti určitých buněk nebo tkání

- abióza** ukončení životních funkcí, ztráta životních pochodů
- abiritace** uklidňování, zmírňování dráždění
- abiturient** absolvent školy nebo student v období krátce před závěrečnou zkouškou a po ní
- abjudikace** 1 zamítnutí žaloby soudem 2 soudní rozhodnutí
- abjurace** 1 veřejné zřeknutí se názorů (víry) 2 právo křivá přísaha
- ablace** 1 snesení, odnětí, snětí, odstranění části těla/ tkáně 2 odtávání sněhu/ ledovce
- ablaktace** 1 odstavení od prsu/ od kojení 2 způsob šlechtění, při němž se roub neoddělí od mateřské rostliny, dokud dokonalé nesroste
- ablativ** pád vyjadřující východisko, odluku
- ablaut** střídání samohlásek v kmeni slova, alternace
- ablefarie** vrozené nevyvinutí nebo ztráta očního víčka
- ablegace** vypovězení, vyobcování
- ablepsie** slepotu
- abnormalita** 1 nenormalita 2 zvláštnost, nepravidelnost, odchylka, úchylka (vrozená nebo získaná), vada, zrůdnost
- abnormální** nenormální, neodpovídající předpisu/ pravidlu, odchylný od řádu
- abolice** 1 zastavení soudního řízení udělením milosti 2 zrušení platnosti zákona
- abolicionizmus** snaha o zrušení/ odstranění nějakého zákona/ zvyklosti, například otroctví
- abominace** zohavení, ohyzdnost, ošklivost
- abonent** předplatitel
- abonmá, abonnement** [abonmá] předplatné, předplacení
- aborální** vzdálený od úst
- abordáž** 1 uvázání lodi u břehu a vylodování 2 srážka, kolize lodí 3 způsob vojenského střetnutí na moři při spojení dvou lodí s bojem muže proti muži
- abort, abortus** 1 potrat, vypuzení nedonošeného plodu 2 vybavení plodu s obaly z dělohy před ukončením 20. týdne těhotenství
- abortace** zakrnění
- aborticidní** vyvolávající potrat
- abortivní** 1 zkracující, předčasný, způsobující potrat 2 nevyvinutý, zakrnělý 3 urychlující, lehce probíhající, bránící plnému rozvinutí
- ab ovo** od počátku (od vejce)
- abrahámoviny** padesáté narozeniny
- abrachie** vrozené nevyvinutí horní končetiny
- abraciocefalus** zrůda bez horních končetin a hlavy
- abracius** zrůda bez vyvinutých paží
- abraxas** 1 gnostické označení božstva 2 magické slovo s číselnou hodnotou 365
- abraze, abrase** 1 plošné broušení, obroušování 2 výškrab, kyretáž, seškrábání, obroušení, snesení, vyhlazování (kůže)
- abrazivní, abrazívni, abresivní** 1 brusný 2 vyvolávající opotřebování, oškrábání
- abreakce** odreagování, uvolnění potlačené emoce

abreografie snímkování ze štitu podle brazilského lékaře M. de Abreua

abreviace 1 částečné vypsání slova 2 tvoření slov zkracováním 3 zmenšení, zkrácení

abreviatura zkratka

abrogace 1 zrušení právního předpisu nebo jeho části 2 derogace

abrupce 1 utržení, odtržení (svalu, šlachy) 2 zlomení, ulomení (zubu) 3 odloučení (placenty)

abruptní srázný, náhlý, úsečný, nesouvislý

ABS antiblok systém, systém zabranující zablokování otácejících se kol při brzdění automobilu

absces hlíza, dutina obsahující hnis, hnislavé zkapalnění tkáně

abscize 1 odnětí, snětí, odloučení 2 opadávání

absence 1 nepřítomnost osoby/vlastnosti/jevu 2 náhlá krátká ztráta vědomí nebo paměti 3 krátkodobý zákal

absentér kdo je často bezdůvodně nepřítomen v práci

absint hořký silný likér (ve většině zemí zakázaný)

absintismus křeče, pomatenost, chorobné projevy z přílišného požívání alkoholového nápoje z pelyňku (absintu)

absoluce 1 odpuštění hříchů 2 právo upuštění od potrestání

absolutizace, absolutisace 1 nadřazování nad podmínky, zevšeobecňování 2 neoprávněné zobecňování

absolutizmus, absolutismus samovláda, neomezená vládní moc

jedince

absolutní samostatný, naprostý, na ničem nezávislý, neomezený, nepodmíněný

absolutno 1 co existuje samo sebou a zapříčinuje vše ostatní 2 bezpodmínečné, nekonečné, neomezené, dokonalé a bezvztažné bytí

absolutorium 1 potvrzení, schválení účtu nebo činnosti 2 propuštění z odpovědnosti 3 doklad o dosažení (absolvování) stupně vzdělání

absolvent kdo splnil podmínky dokončení školy, kurzu, vzdělání

absorbance míra absorpcie záření

absorbent látka objemově pohlcující jiné látky

absorbovaný vstřebaný

absorbovat pohlcovat, vstřebávat, přijímat, nasávat

absorující vsakující, pohlcující, vstřebávající, na sebe vážící

absorpce 1 pohlcování, vstřebávání, zeslabení jedné látky v druhé 2 zeslabení elektromagnetického záření, zvuku nebo počtu častic při průchodu látkou

absorpční vstřebávající, schopný vstřebání

abstence zdržování se možnosti, účasti, výkonu (volebního) práva

abstergencium mírně projímadavý lék

abstinence zdrženlivost, zdržování se, zřeknutí se požitku (alkoholu, drogy, kouření, sexu)

abstinenční syndrom souhrn fyziologických reakcí organizmu a psychického stresu po přerušení užívání drogy, alkoholu, kouření

- abstinentismus** hnutí šířící zdrženlivost, střídmost
- abstinovat** dodržovat abstinenci
- abstинující** zdržující se požitků
- abstrahovat** postup a výsledek myšlenkových operací od jednotlivého k obecnému, k modelům, zákonitostem, pojmu
- abstrakce** □ potlačit detaily/ jednotlivosti □ myšlenkový proces zjišťující obecné, podstatné a skutečné po vyloučení odlišnosti a zvláštnosti □ vytváření obecných poznatků
- abstrakt** referát, souhrn, hrnutí podstatných znaků, podstata, synopse
- abstraktní** odtažitý, pomyslný, odtržený od skutečnosti, obecný, opak konkrétního, pojmový
- abstraktum** □ abstraktní pojem □ abstraktní podstatné jméno
- abstrúzní, abstrusní** nesrozumitelný, nejasný, nepochopitelný
- absurdita** protismyslnost, nesmyslnost, vnitřní spornost, rozpornost lidské existence, absurdnost
- absurdní** nevhodný, pošetilý, nesmyslný, nelogický
- absurdnost** absurdita
- absurdum** co je sporné, nelogické, nemůže platit současně
- abulie** [abúlie] □ nerozhodnost, nedostatek vůle □ oslabení schopnosti samostatně jednat
- abundance** početnost, hojnost, nadbytek
- abundantní** přeplněný, nadměrný
- abúzus, abusus** nadměrné užívání, nadužívání, zneužívání
- abyssál** část oceánského dna v hloubce 2-6 km
- abyzální** hlubinný
- ac** zn. pro akr
- a capella** [a kapela] vokální skladba bez instrumentálního doprovodu
- accelerando** [ačelerando] postupně zrychlovat, stále rychleji
- accentato** [ačentáto] důrazně
- acefalobrachius** zrůda bez hlavy a horních končetin
- acefalogastrie** vrozené nevyvinutí hlavy, hrudníku a horních částí břicha
- acefalochirus** zrůda bez hlavy a rukou
- acefalokardia** vrozené nevyvinutí hlavy a srdce, zrůda bez hlavy a srdce
- acefalopodie** zrůda bez hlavy a nohou
- acefalorachie** zrůda bez hlavy a páteře
- acefalostomie** zrůda bez hlavy, s ústy v horní polovině trupu
- acefalus** bezhlavý, zrůda bez hlavy
- acelie** vrozené nevyvinutí břicha, dutiny břišní
- acelius** zrůda bez vyvinutého břicha
- acelulární** nebuněčný
- acenestézie** absence normálního vnímání fyzické existence a uvědomování si funkčních schopností
- acentrický** (chromosom) uložený mimo střed
- acervulom** nezhoubný nádor mozkových plen obsahující drobná zvápenatělá tělíska (psamom)
- acetabulární** týkající se kloubní jamky
- acetát** octan
- aceton** dimetylketon, propanon, jed-

noduchá ketonová sloučenina	modrou barvu
acetonémie přítomnost acetonu v krvi	acyanops(i)e neschopnost rozeznat modrou barvu
acetonurie vylučování acetonu/ ketonů močí, ketonurie	acyéza neplodnost, nemožnost rodit
acetylen, acetylén nejjednodušší uhlovodík s trojnou vazbou, hořlavý plyn	acylpyrin ■ lék snižující teplotu, utišující bolest, působící proti revmatizmu, obdoba aspirinu ■ antirevmatikum, antipyretikum
acetylcholin ester cholinu s kyselinou octovou, látka umožňující přenos nervového vztahu	acystie vrozené nevyvinutí močového měchýře
acidémie ■ zvýšená kyselost krve ■ u člověka projev poruchy acidobazické rovnováhy, kdy se pH sníží pod 7,35	ad k, na
acidifikace okyselení	ad absurdum ■ k nesmyslnosti ■ postup důkazu spornosti, nekonzistentnosti, toho, co odporuje logice dovedením do důsledků
acidimetrie odměrná analýza k určení stupně kyselosti	ad acta [ad akta] ■ ke spisům ■ odložit jako vyřízené
acidita kyselost, stupeň kyslosti	adagio [adádžo] ■ pomalu, volně ■ hudební skladba nebo její část v tomto tempu
acidní kyselý	adaktylus jedinec bez vyvinutí prstů na končetinách
acidobazický kyselozásaditý	adamantin sklovina
acidofilní ■ kyselomilný, žijící v kyselém prostředí ■ barví se kyselými barvivy ■ a. mléko - mléko zkvašené bakteriemi mléčného kvašení	adamantinom nádor vycházející z epitelu skloviny
acidometr měřič kyselosti	adamantitida zánět zubní skloviny
acidometrie měření kyselosti	adamantoblast ameloblast, buňka tvořící zubní sklovinku
acidóza, acidosa zvýšené množství kyselých látek v krvi, zvýšení aktivity vodíkových iontů (metabolická, respirační)	adaptabilita schopnost organismu přizpůsobit se změněným podmínkám, přizpůsobivost, adaptivita
acidum kyselina	adaptabilní schopný přizpůsobení, přizpůsobitelný, přizpůsobivý
aciniformní lalůčkovitý	adaptace ■ přizpůsobení, připodobnění, přetvoření ■ úprava, přestavba
acompaniato [akompaňáto] recitativ za doprovodu orchestru	adaptační přizpůsobený, přizpůsobitelný
a contrario [á kontrárió] ■ v protikladu ■ protiva	adaptát pozorovatelný výsledek adaptace organizmu
acuto [akúto] ostře, pronikavě	
acyanoblepsie barvoslepota na modrou barvu, neschopnost vnímat	

adaptér, adaptor zařízení rozšiřující původní použitelnost

adaptivita přizpůsobivost, adaptabilita

adaptometrie měření rychlosti, kterou se oko přizpůsobí změnám intenzity světla

adaptovatelný upravitelný, přizpůsobitelný

ad astra □ ke hvězdám □ vzhůru, kupředu

a dato [á dató] ode dne vystavení, ode dne vydání

ad audiendum verbum □ k vyslechnutí slova □ k pokárání, na slovíčko, na kobereček

ad auditorem [ad audytórem] □ k naslouchajícímu, k posluchači □ populisticky, podbízivě, oportunně, bez ohledu na pravdu

adaxiální přivrácený k ose, ke stonku

ad baculum [ad bakulum] □ (argument) klacku □ nátlak, vyhrožování silou

addendum přídavek, dodatek

addolorato [adoloráto] *hud.* žalostně

addukce přitažení, připažení

adefagie chorobná žravost, nenasytnost, bulimie

adekvace vyrovnaní

adekvátní shodný, přiměřený, odpovídající

adekvátnost přiměřenost, shoda

adelomorfni nejistého, neurčitého tvaru, beztváry, sotva zřetelný

adenalgie bolestivost žláz

adenektomie chirurgické odnětí žláz, mízní uzliny

adenitida zánět žláz

adenoakantom adenokankroid,

podvojný karcinom v okrsku, kde se stýká dvojí druh epitelu (například ve slinných žlázách, děložním čípku)

adenocystom cystadenom, nádor žlázového epitelu s tvorbou dutin a se sekrecí do nitra dutiny

adenodynie bolestivost žláz

adenofaryngitida zánět hltanu

adenofibrom nezhoubný nádor ze žlázového epitelu a vaziva

adenofibróza tvorba vaziva ve žláze

adenografie metoda s užitím kontrastní látky pro rentgenové znázornění žláz

adenohypofýza přední žlázová část podvěsku mozkového, kde se tvoří hormony řídící funkci periferních endokrinních žláz

adenochondrom nádor ze žlázové a chrupavčité tkáně

adenoiditida zánět nosohltanové mandle

adenoidní žláze podobný, žlazovitý

adenokarcinom zhoubný nádor žlázového epitelu

adenolipom nezhoubný nádor ze žlázového epitelu a tukové tkáně

adenolipomatóza tvorba adenolipomů na různých částech těla

adenologie nauka o žlázách a jejich chorobách

adenolymfom smíšený nádor žláz s účastí mízní tkáně

adenom nezhoubný nádor ze žlázového epitelu, napodobující v podstatě všechny známé struktury žláz (acinózní, cystický, trabekulární, folikulární)

adenomalacie chorobné změknutí žlázy	adenozin purinový nukleosid vyskytující se v nukleových kyselinách
adenomatoidní podobný adenomu	adept uchazeč, začátečník v oboru
adenomatóza 1) žlázové bujení 2) adenomatóza plicní - žlázový karcinom plic	adermie vrozené nevyvinutí kůže
adenomatovní týkající se adenomu, žlázový, žláznatý	adermogeneze nedostatečný, neúplný vývoj kůže
adenomyom nezhoubný nádor ze žlázové a svalové tkáně	adesmóza kožní choroba se ztrátou vazivové tkáně
adenomyometritida zánět dělohy se zbytněním v podobě nádoru ze žlázové a svalové tkáně	adespoton drobné literární dílo od neznámého autora
adenomyosarkom zhoubný nádor ze žlázové a svalové tkáně	ad(g)nace druh příbuzenského poměru
adenomyóza přítomnost ostrůvků endometria (sliznice děložní) v děložním svalstvu	adherence přilnavost, adherentnost
adenomyozitida zánět sliznice a svaloviny děložní	adherentnost přilnavost, adherence
adenomyxom smíšený nádor ze žlázové a mukózní tkáně	adherující přiléhající, lpící
adenopatie onemocnění žláz (blíže nespecifikované)	adheze, adhesa přilnavost, srůst, ulpívání látek na sobě
adenosarkom zhoubný nádor ze žlázové a pojivové tkáně	adheziotomie chirurgické uvolnění srůstů, protěti srůstů
adenoskleróza vazivové ztvrdnutí tkáně žláz	adhezívní přilnavý, přirostlý
adenotom kruhový nůž k odstranění adenoidní vegetace	ad hoc [ad hók] jen pro tento případ, k této věci, k tomuto účelu
adenotomie chirurgické protětí, vynětí zbytnělé nosohltanové mandlí pomocí speciálně upraveného nože	ad hominem 1) k člověku 2) populisticky zneužívající záporné lidské vlastnosti
adenotonzilektomie chirurgické vynětí nosních a krčních mandlí	adiadochokineze porucha schopnosti střídat pohyby z jednoho do druhého směru
adenovirus virus vyvolávající u člověka respirační onemocnění	adiaforéza neschopnost vylučovat pot
adenóza onemocnění žláz postihující zvláště žlázy lymfatické	adiaspory forma houby rodu <i>Emmensia</i> vyvolávající onemocnění adiaspiromykózu
	adice, addice souhrn, součet, slučování, přidávání, scítání
	adié, adieu [adyjé] sbohem
	ad ignorantiem [ad ignoranciam] 1) k nevědomosti 2) využívající protivníkovu neznalost

adihemoryze porucha v přívodu krve	aditivní □ přídavný □ související se sčítáním, skládáním
adikce □ příknutí, přisouzení □ vznik závislosti (na drogách)	aditivum přísada, přídavná látka
ad infinitum donekonečna, stále, nekonečně	adiuretický tlumící vylučování moči
ad informandum pro informaci, na vědomí	adjacentní vedle ležící, vedlejší, přilehlý
ad informandum medici pro informaci lékaře	adjektivum přídavné jméno
adipektomie odstranění tukové tkáně	adjudikace soudní přiřčení práva nebo nároku
adipofibrom nádor z tukové a vazivové tkáně	adjunkce připojení
adipohepatický označující tukovou degeneraci jater	adjunkt úřednický pomocník, elév, koncipient
adipokéla tuková kýla, kýla z tukové tkáně	adjustace □ vybavení vším potřebným, připravení k činnosti □ <i>med.</i> příprava léčiva podle návodu (receptu)
adipokineze mobilizace tuku v těle, uvolňování mastných kyselin do krevního oběhu	adjutant pobočník
adipolýza natrávení, hydrolyza tuků	adjuvancia součásti léků zesilující účin vlastního léčiva
adipom nezhoubný nádor z tukové tkáně	adjuvatika □ nauka o kompenzačních, doplňujících pomůckách □ výsledky činnosti v adjuvatice, například berle, chodítka, vozíky
adiponekróza odumření, zanikání tukové tkáně	adlatus pomocník, zástupce
adipopexy zpevnění tukové tkáně	ad libitum jak je libo, podle libosti
adiposalgie nepravidelně rozeseté tukové nádorky vyvolávající bolest (adipositas dolorosa)	ad manus medici do rukou lékaře
adipozita otylost, nahromadění tuku	administrace □ kancelář, ekonomicko-provozní útvar □ <i>med.</i> podávání (léčiva)
adipozogenitální otylý, tučný, vyznačený otylostí a změnou pohlavního dozrávání	administrativa □ správa, správní složka, úřady □ v USA označení úřadu prezidenta a vlády
adipozogigantismus nadměrná tloušťka	administrativní □ správní, úřední □ byrokratický
adipozurie vylučování tukových látek moči	administrátor □ správce □ zatímní správce farnosti
adipsie chybění pocitu žízně	admirál velitel lodstva
	admiralita námořní velitelství
	admise vpuštění, vstup, přijetí